

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

ПРОЦЕНА СОЛВЕНТНОСТИ БАНКАРСКОГ СЕКТОРА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Апстракт

Дискусије око величине банкарског капитала предмет су многих расправа. Пошто не постоји задовољавајући одговор на ово питање, може се констатовати да је величина капитала банке функција ризика који она преузима у свом пословању. Да би се осигурала кредитна способност банке настаје потреба за утврђивањем стандарда солвентности, односно адекватности капитала.

У тексту који следи посебна пажња биће посвећена процени солвентности банкарског сектора у Републици Србији.

Кључне речи: солвентност, Базел I, Базел II, адекватност капитала.

SOLVENCY EVALUATION OF THE BANKING SECTOR IN THE REPUBLIC OF SERBIA

Abstract

Arguments pertaining to the size of bank capital are subject to many disputes. Since there is no satisfactory answer to this question, it may be stated that the size of a bank's capital represents a function of the operational risks it undertakes. Ensuring credit ability of the bank causes the need to determine the standards of solvency, i.e. adequacy of capital.

The following text pays attention in particular to the solvency evaluation of the banking sector in the Republic of Serbia.

Key words: solvency, Basel I, Basel II, adequacy of capital

Увод

У америчкој финансијској литератури солвентност је позната под називом адекватност капитала (*“Capital adequacy”*). Адекватност капитала, односно способност банке да поднесе ризике пословања је индикатор њене финансијске снаге и сигурности, односно њене способности да апсорбује или амортизује губитке у пословању, или то је показатељ смањење вредности активе услед евентуалних негативних кретања до којих би дошло на тржишту новца и капитала.

Када комитенти посумњају у пословање банке, настоје да брже повлаче своје улоге, при чему се несолвентност банке манифестује прво као неликвидност и тада настаје ланчано одлагање и заустављање плаћања код трансактора у финансијском систему. *“Несолвентност је критеријум за покретање стечаја, док је неликвидност манифестација почетне несолвентности и индикатор за правовремено покретање санације банака.”*¹

У савременим условима пословања инсистира се на очувању адекватног нивоа капитала тако да монетарни органи воде рачуна о солвентности читавог банкарског сектора. Централна банка врши надзор над пословањем банака, иако је свака банка у принципу сама за себе одговорна. Микроекономска контрола пословних банака усмерена је ка минимизирању кредитног и курсног ризика.

1. Стандард солвентности

Историјски посматрано, поједини банкарски системи су на различите начине утврђивали стандарде солвентности. За појединачне банке веома је тешко одредити адекватну стопу капитала, јер се у банкарству, у врло кратким временским роковима, могу радикално мењати билансне позиције. *“Најстарији метод израчунавања адекватне стопе капитала јесте повезивање обима капитала и обима формираних депозита. Тако је у америчком банкарству, још пре више деценија, проглашено правило да сваких десет долара депозита треба да буде покривено једним доларом капитала. Тако је добијена 10% стопа адекватног капитала, која је коришћена све до Другог светског рата. У послератном периоду, у већој мери се користи стопа добијена из односа капиталних фондова и укупног обима активе биланса банке, с образложењем да су главна изворишта ризика на страни пласмана, а не на страни извора банака.”*²

Гувернери централних банака високо развијених земаља групе Г-10 основали су 1975. године Базелски комитет за банкарску супервизију. Прописи које доноси Базелски комитет резултат су опсежних консултација са финансијским експертима и функционерима централних банака најразвијенијих земаља у свету и обавезујући су за једну земљу тек кад их у виду закона усвоји парламент.

Међународни Споразум о мерењу капитала и капиталних стандарда, тј. Базел I формално је усвојен 1988. године. Правила пруденционе контроле прихваћена су у преко сто земаља света, у мањем или већем степену, поставши тако светски стандард мерења солвентности банака и управљања ризицима у банкарском пословању. Та правила

---

¹ Крстић, Б. Банкарство, Економски факултет, Ниш, 1996, стр. 676.

² Јовић, С. Банкарство, „Научна књига“, Београд, 1999, стр. 222.

пројектована су да подстакну водеће банке у свету да одржавају високу стопу капитала, као и да смање неједнакост у висини стопе капитала међу државама ради конкуренције. Сет правила Базелског споразума ступио на снагу јануара 1993. године када су предвиђене јединствене стопе капитала према пондерисаној ризичној активи за све банке које обављају међународно пословање. То се касније проширило и на ЕУ која је донела одређене директиве о сопственом капиталу и ликвидности банака, чиме се дефинишу елементи капитала банака - основни и допунски, пондери за израчунавање кредитног ризика по билансној активи и фактори кредитне конверзије за израчунавање кредитног ризика по ванбилансној активи, као и однос између капитала и укупне активе пондерисане кредитним ризиком с циљем израчунавања показатеља адекватности капитала. Овим споразумом дефинисани су следећи нивои капитала банке:

Ниво I или језгро капитала банке обухвата:

- *обичне акције,*
- *вишак изнад номиналне вредности акција уплаћен од стране акционара,*
- *некумулативне тајне приоритетне акције,*
- *нераспоређене профите.*

Ниво II или додатни капитал укључује:

- *конвертибилне приоритетне акције,*
- *кумулативне тајне приоритетне акције,*
- *резерве за покриће губитака,*
- *конвертибилни зајам и*
- *друге инструменте дуга.*

Овај споразум је развојем финансијских деривата допуњен амандманима из 1996. године са тржишним ризиком, као додатним ризиком коме су банке изложене при пословању финансијским дериватима и за које је потребно да обезбеде додатни капитал. Трећи ниво капитала укључује ставке које испуњавају следеће услове:

- *имају неопозиви фиксни рок од најмање 2 године и*
- *имају клаузулу о условном задржавању од исплате.*

Базел I третира обрачун адекватности капитала тзв. "Cooke" рацио. Банка је дужна да своје пословање обавља тако да укупна ризична билансна и ризична ванбилансна актива буду покривене капиталом банке у износу који не сме бити мањи од 8% ризичне активе. Овај коефицијент изражава однос нето капитала и нето ризичне активе. Адекватност капитала банке може се израчунати преко следећег коефицијента:

$$\begin{array}{l} \text{Коефицијент адекватности капитала} \\ \text{по Базелском споразуму о} \\ \text{међународним стандардима} \\ \text{банкарског капитала} \end{array} = \frac{\text{Укупни законски капитал}}{\text{Укупна ризиком пондерисана актива}}$$

односно,

$$\text{CAR} = \frac{\text{Расположиви капитал}}{\text{Ризична актива}} \times 100$$

Да би банка могла да оствари адекватност капитала, треба да испуни следеће услове:

- коефицијент односа примарног капитала и ризичне активе треба да је најмање 4%,
- коефицијент односа укупног капитала (збир примарног и секундарног капитала и укупне активе пондерисане ризицом) треба да је најмање 8% и
- износ секундарног капитала треба да је ограничен на 10% од примарног капитала.

Пошто пондерисана минимална стопа капитала у односу на укупну активу износи 8%, то значи да једна новчана јединица капитала банке подржава формирање активе банке у висини од 12,50 новчаних јединица.

Базелски споразум I идентификовао је кључну улогу капитала при процени прихватљивог нивоа ризика, поставио заједничку дефиницију капитала, идентификовао пондере ризика билансних позиција (0%, 10%, 20%, 50% и 100%) и факторе кредитне конверзије ванбилансних позиција (0%, 20%, 50% и 100%). Предност овог индикатора је лакша упоредивост банкарске активности у различитим банкарским системима и лакше мерење ванбилансних ризика, што не спречава банке да држе ликвидну или другу активу која носи низак ризик.

Нове одредбе Базелског комитета за контролу банака (*Basel concordat on banking supervision*), за разлику од претходног који је у суштини имао једну опцију а то је обезбеђење адекватног нивоа капитала у функцији заштите од потенцијалних ризика, и на тој основи уравнотежење позиције финансијских организација у конкуренцији на финансијском тржишту, јесу комплексније. Наиме, основна идеја водиља овог споразума је да се повећа осетљивост на ризик код финансијских организација (пored кредитног и тржишног ризика, први пут обухвата и оперативни ризик). Комплексан приступ Базел II (јун, 2004. године) базира на три комплементарна концепта:

1. *Минимуму капиталне адекватности*, (подразумева обухватнији третман ризика, ширу лепезу понуђених приступа за мерење сваког обухваћеног ризика, софистицираније начине мерења ризика и прецизније одређивање ризичног портфолија и висине потребног капитала банке),

2. *Контролној функцији* (шира је улога националних контролора не само у дијалогу са банкама на плану развоја интерних метода за оцену ризика, већ и могућности да контролори процене ефекат који ризици производе у односу на различите моделе утврђивања економског капитала) и

3. *Тржишној дисциплини* (Финансијска дисциплина захтева од банака да јавно презентују висину капиталних трошкова, као и процедуре и механизме за контролу ризика на основу сигурних и поузданих финансијских информација у банци у циљу минимизирања ризика у банци).

Банке данас користе сопствене моделе ризика управљања и тестове на стрес у поцењивању сопственог степена излагања ризику / VAR или ризик вредности у различитим тржишним вредностима. Новим правилима банка утврђује сопствене потребе за капиталом, базиране на прорачуну изложености ризику, који може да буде подвргнут ревизији од стране надзорних органа власти имајући у виду појам "разумности". Промовишући веће учешће јавности у увид стварног финансијског стања сваке банке ствара могућност веће примене тржишне дисциплине према оним банкама за које се процењује да преузимају превелик ризик. Базелски споразум II треба примењивати комплексно и комплементарно. Примена првог концепта подразумева адекватну примену другог и трећег концепта, јер су они међусобно комплементарни.

2. Рацио анализа адекватности капитала

Коефицијент адекватности капитала резултат је процеса мерења и управљања ризицима и основни елемент закључивања да ли капитал може подржати ризични профил банке, односно да ли банка послује са прихватљивим нивоом сигурности по депоненте и повериоце и да ли представља претњу за стабилност система у целини. Адекватан капитал је од кључног значаја за стабилност банке, али није и најважнији ако је слабо управљање ризицима.

Основна техника анализе адекватности капитала је рацио анализа. Најчешће коришћени показатељи су:

$$\frac{\text{Акционарски капитал}}{\text{Укупна актива}}$$

Рацио капитал / актива варира обрнуто пропорционално с величином банке. То одражава конзервативни став мањих банака и способност већих банака да смање своју потребу за капиталом, ослањајући се на закон великих бројева који умањује негативне ефекте тржишног ризика. Основна слабост наведеног рациона је што не узима у обзир да неки делови активе, попут готовине и краткорочних хартија од вредности државе, укључених у именилац, не носе у себи никакав ризик. Због тог недостатка развијен је рацио ризичне активе (*"Risk asset ratio"*).

$$\text{Рацио ризичне активе} = \frac{\text{Акционарски капитал}}{\text{Укупна актива} - \text{готовина} - \text{хартије од вредности државе}}$$

И за овај рацио је карактеристично да се мења инверзно са величином банке.

$$\text{Секундарни рацио ризичне активе} = \frac{\text{Акционарски капитал}}{\text{Укупна актива} - \text{готовина} - \text{хартије од вредности државе} - \text{хартије од вредности владиних агенција и корпорација} - \text{одобрене међубанкарске краткорочне позајмице}}$$

Секундарни рацио ризичне активе (*"Secondary risk asset ratio"*), поред готовине и хартије од вредности државе из имениоца искључује и хартије од вредности владиних агенција и корпорација, као и одобрене међубанкарске краткорочне позајмице које чине тзв. "нискоризичну активу". Мање банке имају за 50% већу вредност овог параметра од великих банака.

$$\frac{\text{Акционарски капитал} + \text{капиталне ноте и обвезнице} + \text{покрића за могуће губитке по кредитим}}{\text{Кредити}}$$

У бројиоцу су, осим акционарског капитала, садржане и капиталне ноте и обвезнице и покрића за могуће губитке по кредитима. У имениоцу су, уместо укупне активе, кредити као добар репрезент ризика.

Број коефицијента, којима се може обавити анализа врло лако се може повећати помоћу већ наведених. Одступања индивидуалних банака од националних просека дају сигнал упозорења менаџменту банке и екстерним корисницима да је неопходно спровести темељнију и дубљу анализу адекватности капитала. Ако банке имају више стопе капитала од предвиђеног минимума, оне имају извесне институционалне предности. За разлику од наведених, код банака са стопом капитала испод одређеног нивоа, регулативне власти предузимају одређене корективне мере на плану управљања активом и пасивом, ограничавање или укидање дивиденди, притисак да смање трошкове, али и промену менаџмента.³

3. Процена солвентности банкарског сектора у републици србији

Институционалним решењем, у нашој земљи, централна банка има надзорну улогу над ликвидном и солвентном способношћу банака. Важећи Закон о банкама и другим финансијским институцијама утврдио је коефицијент адекватности капитала као један од осталих релативних показатеља пословања, које је банка током свог пословања дужна да испуњава. Сагласно међународним стандардима, банка је обавезна да своје пословање обавља тако да њена нето ризична актива, односно збир ризичне билансне активе (збир књиговодствених вредности билансних потраживања банке помножених пондерима ризика) и ризичних ванбилансних ставки (збир књиговодствених вредности ванбилансних ставки банке помножених факторима кредитне конверзије) умањен за износ потенцијалних губитака, буде покривена капиталом у износу од најмање 12% (1.10.2006). Начин израчунавања овог показатеља детаљно је дефинисан Одлуком о ближим условима примене члана 26. и 27. Закона о банкама другим финансијским организацијама. као и Одлуком о адекватности капитала банке.⁴

Народна банка Србије може банци одредити и показатељ адекватности капитала већи од прописаног ако контролом бонитета и законитости пословања банке, а на основу врсте и степена ризика у пословању банке и њених пословних активности, утврди да је то потребно ради стабилног и сигурног пословања банке.⁵ Овај показатељ адекватности капитала одређује се ако су врста и степен ризика и пословних активности банке проузроковани:

- снажном експанзијом њене кредитне активности;
- неадекватним интерним процедурама и контролама банке;
- неадекватним управљањем ризицима;
- падом депозитног потенцијала;
- експанзијом њених трајних улагања у сопствена основна средства или у друге правне субјекте;

³ Ћировић, М, Банкарски менаџмент, Економски институт, Београд 1995, стр. 252.

⁴ Начин израчунавања капитала банке, као и показатеља адекватности капитала банке и свих елемената тог показатеља детаљно су садржани у Одлуци о адекватности капитала, "Службени гласник РС"; 129/2007.

⁵ Према Одлуци о адекватности капитала, "Службени гласник РС", бр. 72/2003 и 55/2004.

- неадекватном рочном и валутном структуром извора и пласмана њених средстава;

- неадекватном каматном политиком банке и др.

Ако је Народна банка Србије одредила банци показатељ адекватности капитала већи од прописаног, обрачунати капитални захтев увећава се за проценат за који је показатељ адекватности капитала који је одређен тој банци већи од минимално прописаног.

Финансијски извештаји банака по завршном рачуну полазна су основа за објективну процену солвентности банака, процену квалитета и степена ризичности њихове активе, процену кредитног ризика и идентификацију области ризика и потенцијалних проблема у којима је потребно предузети корективне мере, како на нивоу појединих банака, тако и у банкарству у целини. За транзиционе земље уобичајени су високи показатељи адекватности капитала. То је гаранција резистентности банкарског сектора.

У Републици Србији усаглашеност релативних показатеља адекватности капитала са прописаним вредностима и број банака са неусклађеним стандардима приказани су у следећој табели:

Табела 1. Релативни показатељ адекватност капитала банака и број банака са неусклађеним показатељем.

Период	Показатељи адекватности капитала	Број банака са неусклађеним показатељем
31. 12. 2000.	0.57 %	14
31. 12. 2001.	21.9 %	14
31. 12. 2002.	30.4 %	2
31. 12. 2003.	31.3 %	1
31. 12. 2004.	27.9 %	-
31. 12. 2005.	26.0 %	-
31. 12. 2006.	24.7 %	1
31. 12. 2007.	27.9 %	1
30. 06. 2008.	27.0 %	-

Извор: НБС, Годишњи извештаји 1999-2006.

Напомена: * просечни месечни показатељ.

Основна карактеристика стања у финансијском сектору у 2000. години јесте висока контаминирана актива банака, која је у непосредној вези са несолвентношћу и неликвидношћу предузећа. Током године реструктурирање банкарског сектора није било започето, што је негативно утицало на функционисање реалног сектора привреде, у коме су кумулирани велики губици. Бројне банке су, да би донекле ублажиле проблеме несолвентности и неликвидности са којима су се суочавале, користиле средства обавезне резерве, која су често била већа од издвојених средстава обавезне резерве. Коефицијент адекватности капитала на нивоу СР Југославије са стањем на дан 31. децембра 2000. године далеко је испод прописаног минимума и износио је свега 0,57%. Од укупног броја банака њих 14 је исказало нижи коефицијент адекватности капитала од прописаног

минимума од 8%. У питању су трансформисане банке са учешћем од 81% у укупној билансној суми. То само указује да је банкама потребна докапитализација у висини од више милијарди немачких марака како би се достигао потребни коефицијент адекватности капитала.

Прва година транзиције била је изузетно успешна. Процес ликвидације и стечаја несолвентних банака у 2001. години, који је окончан затварањем четири банке са највећим учешћем лоших пласмана у активи, допринео је побољшању квалитета активе банкарског система. Унапређење надзора бонитета пословања банака утицало је да више не би требало да буде рециклирања позајмица из нужде и олаког одобравања кредита без вођења рачуна о ризику и очекиваном приносу. Стварање здравог и конкурентног банкарског система утицаће на побољшање квалитета финансијског посредовања и ефикаснију алокацију финансијских ресурса, која ће бити подршка дугорочном привредном расту. У односу на 2000. годину у 2001. години значајно је побољшана усклађеност пословања банака у делу адекватности капитала.

Примена нових прописа из области контроле показатеља адекватности капитала, изложености ризику, ликвидности, одобравања кредита повезаним лицима, учешћа основних средстава итд., почела је у првој половини 2002. године. Током 2002. године Народна банка Југославије спровела је обимне активности на увођењу савременог система контроле банака, у складу са Основним принципима ефикасне контроле банака Базелског комитета за контролу банака.

Народна банка Југославије је крајем године објавила свој средњорочни план развоја контролне функције банака, којим је прокламовала да је њен стратешки циљ у области контроле обезбеђивање финансијски здравог и стабилног банкарског система, способног да заштити интересе депонената банака, задовољи потребе грађана и привреде за банкарским услугама, односно производима и подстакне даљи развој привреде. У том смислу израђене су измене и допуне Закона о банкама и другим финансијским организацијама, које су ступиле на снагу почетком јула и пружиле правни основ за доношење нових пруденцијалних прописа.

Током јула Народна банка Југославије је донела нову одлуку о ближим условима примене чл. 26. и 27. Закона о банкама и другим финансијским организацијама, којом су начин израчунавања капитала банке, новчаног дела акционарског капитала и показатељи пословања банке регулисани у складу са препорукама Базелског комитета. Такође, измењен је начин класификације активе банке и висине посебне резерве за обезбеђење од потенцијалних губитака по активи и ванбилансним ставкама одређеног степена наплативости и уведена су потпуно нова решења којима се банке обавезују да успоставе адекватне системе интерне контроле и интерне ревизије, као и одлука о основним елементима поступака одобравања и наплате потраживања банака и других финансијских организација.

Збирни извештај о оствареним показатељима пословања по чл. 26. и 27. Закона о банкама показује да су банке са 31.12.2002.године, генерално посматрано, ускладиле пословање у делу адекватности капитала и ликвидности. Показатељ адекватности пословања од мин. 8% нису ускладиле две банке, обе у санацији.

Након периода крупних промена у самом банкарском сектору током 2003. године настављен је развој система контроле банака. Тежиште те контроле је са законитости пословања банака преусмерено на ризике којима су банке изложене, односно на систем управљања тим ризицима и на благовремено предузимање

корективних мера у правцу одржавања стабилности финансијског система и јачања поверења јавности у тај систем. Већина банака, изузев једне која је у санацији, је закључно са 31. децембром 2003. године ускладила показатељ адекватности капитала. При посматрању усклађености пословања банака са прописаним показатељима, нису били доступни подаци за Борску банку а.д. Бор јер је за њу 13. фебруара 2004. године донето решење о отварању поступка стечаја.

У 2004. години настављено је реструктурирање банкарског сектора, приватизација, налажење стратешких партнера, укрупњавање и докапитализација. Током године, знатно је унапређена база података, као и начин извештавања банака, а у оквиру бонитетне контроле банака почео је да се развија метод ране процене ризика. Усклађеност показатеља адекватности капитала била је потпуна код 39 банака.

У 2005. години повећан је проценат показатеља адекватности капитала на 12% . Наведеном изменом повећава се однос између капитала и ризичне aktive банке, тј. поштрава обавеза банке да обезбеди износ капитала који ће покривати њену ризичну активу. Закључно са 31.12.2005. године усклађеност пословања са показатељем адекватности капитала била је код 34 банке потпуна.

Општа је оцена да је и у 2006. години успостављен квалитативно нови однос према управљању капиталом. Тај став поткрепљује у чињеница да су све банке одржавале прописану адекватност капитала.

У 2007. години банке су на примерен начин приступиле ризицима који произилазе из кредитне експанзије, јер се поред кредитног ризика јавља и већа изложеност девизном, а нарочито оперативном ризику, којима банкарски сектор, судећи по овом показатељу добро управља. Пошто је реч о ризицима који су мало познати домицилној банкарској индустрији изменом регулативе омогућен је исправан приступ освајању функције управљања овим ризицима.

Крајем године објављене су значајне измене подзаконских аката којима је у потпуности хармонизована домаћа регулатива из области пруденционе супервизије банака са стандардима из Базелског споразума I и учињен први корак при преузимању неких стандарда из Базелског споразума II. Овако измењена регулатива води ка стратешком циљу увођењу стандарда из Базелског споразума II у национално законодавство.

Суштина измена подзаконског акта којим се регулише адекватност капитала односи се на:

- *начин калкулације регулаторног капитала. Уводи се и капитални захтев за остале тржишне ризике. Овом калкулацијом извршена је потпуна хармонизација са Базелским споразумом I,*

- *диференциран третман резиденцијалне и комерцијелне некретнине као инструмента за ублажавање ризика, који је усаглашен са препорукама из Базелског споразума II и*

- *експлицитно дефинисану обавезу банке да формирају и одржавају резерву за опште банкарске ризике о чијем су формирању до сада банке саме одлучивале.*

У 2007. години коефицијент адекватности капитала доста је висок и износи 27.9% (прописани минимум 12%). Овако висок коефицијент адекватности капитала резултат је доброг квалитета кредитних портфолија банака, односно структуре класификоване активе, коју последњих година у највећем проценту чине потраживања класификована у највише категорије А и Б. Од 2002. године у складу са препорукама

Базелског комитета измењен је начин класификације активе банке. Структура класификоване активе банака за период од 2002-2007. године може се видети на следећој табели:

Табела 2. Категоризација класификоване активе

у %

Категоризација класификоване активе	31.12. 2002.	31.12. 2003	31.12. 2004	31.12. 2005	31.12. 2006	31.12. 2007
А	63.2	63.1	54.1	56.5	46.6	42.3
Б	12.5	14.4	18.9	20.4	21.4	27.3
В+Г+Д	24.3	22.5	27.0	23.1	32.0	30.4

Наставак реформских процеса у банкарском сектору омогућио је даљи континуитет тренда раста билансне величине и капитала, што се може видети на следећој табели:

Табела 3. Кретање билансне величине и капитала

(Стање на крају периода, у милионима динара, индекси у %)

Период	Билансна сума		Ванбилансне позиције		Капитал		Број банака
	Износ	Индекс	Износ	Индекс	Износ	Индекс	
31.12.2000.	704349	-	378874	-	23743	-	86
31.12.2001.	291460	41.38%	88719	23.42%	46186	194.52 %	54
31.12.2002.	316578	108.62%	203329	229.18%	63587	137.68 %	50
31.12.2003.	367486	116.08%	378665	186.23%	86303	135.72 %	47
31.12.2004.	510092	138.80%	510889	134.92%	99450	115.23 %	43
31.12.2005.	775413	152.01%	726007	142.11%	136471	137.22 %	40
31.12.2006.	1161936	149.84%	1190363	163.96%	215422	157.85 %	37
31.12.2007.	1554880	133.82%	1564905	131.46%	327504	152.03 %	35
30.06.2008.	1649012	106.05%	1959545	125.22%	397536	121.38 %	34

Извор података: Удружење банака Србије и Републички завод за статистику.

Раст ове две билансне позиције има посебну димензију и потврда је изузетне виталности банкарског сектора.

Закључак

Да би се одржала равнотежа између обима активности и нивоа покрића очекиваних ризика са развојем банкарских активности треба да расте и обим формираног капитала. Банкарски су заинтересовани да повећају стопу капитализације, како би постојећи капитал био довољан да покрије процењене ризике у активи, али и да обезбеди нормално пословање банке.

Регулациони систем ограничава експанзију како укупне активе, тако и депозитних и кредитних обавеза банке, који могу да расту једино у сразмери са порастом капитала банке. Уколико би капитал банке растао по нижој стопи у односу на раст обавеза банке, долазило би до смањења учешћа капитала у укупним изворима финансирања пласмана банке, зато што снижење стопе капитала према укупној активи означава пораст стопе приноса по једној акцији за власнике банке, под претпоставком да је маса нето дохотка дата величина.

Нови Базелски Споразум препознаје различиту изложеност ризику код различитих банака, примену другачијих метода да би се извршила процена њихове јединствене изложености ризику и подвргавање захтевима за одређивање различитог нивоа потребног капитала за покривање ризика. Укључивањем оперативног ризика у калкулацију економског капитала, банке постижу виши степен прецизности, што омогућава и бољу заштиту.

Банке су у последњим годинама располагале са снажном капиталном базом и домаћим изворима средстава. Капитал банкарског сектора остварио је снажан апсолутни и релативни раст. Најзначајније повећање капитала остварено је у децембру 2007. године као последица усклађивања банака са одлуком централне банке којом је прописано да се однос бруто пласмана становништву и основног капитала банке смањи са максималних 200% на 150%. Иако је значајан податак о расту капитала, нема простора за претерани оптимизам. Достигнути ниво капиталне базе далеко је од задовољавајућег, што значи да је рад на јачању капиталне основе домаће банкарске индустрије један од приоритета.

Нова одлука о адекватности капитала са применом од 1. јула 2008, има за циљ потпуно усклађивање регулативе у области адекватности капитала са захтевима Базелског споразума и његовим накнадним допунама и изменама. Увођење додатних капиталних захтева за тржишне ризике као и друге промене на страни обрачуна капитала и ризичних ставки утицаће на објективизацију показатеља адекватности капитала.

Литература

1. Јовић, С, Банкарство, "Научна књига", Београд 1990.
2. Крстић, Б. Банкарство, Економски факултет, Ниш 1996.
3. Ћирић, М, Банкарски менаџмент, Економски институт, Београд 1995.
4. Одлука о адекватности капитала, "Службени гласник РС"; 129/2007.
5. www.nbs.rs
6. www.statserb.sr.gov.yu
7. www.ubs-asb.com